

TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİNDE YABANCI SERMAYE TARTIŞMASI (1950)¹

Dr. Öğr. Üyesi EREN EFE²

ÖZET

Bu çalışma, 1950 yılında yayınlanan iki sosyalist yayın organı olan Nuhun Gemisi Dergisi ve Gerçek Gazetesi'nde, Amerikan yardımları üzerinden yürütölen yabancı sermaye tartışmasını incelemektedir. Tartışmanın tarafları, Türkiye Komünist Partisi tarafından desteklenen Nuhun Gemisi Dergisi ve Türkiye Sosyalist Partisi tarafından çıkartılan Gerçek Gazetesi'dir. Bu iki sosyalist yayın organının, yabancı sermaye üzerinden yürüttükleri polemik esas olarak Türkiye'de sosyalizmin nasıl gerçekleşeceğine ilişkin iki farklı görüşün ifadesidir. Bu tartışma ayrıca Türkiye sosyalist hareketinin, çok partili döneme geçiş süreci gibi önemli bir döneme ilişkin temel yaklaşımlarının anlaşılabilmesi açısından da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalist Hareket, TKP, TSP, Amerikan Yardımları

THE DISCUSSION OF FOREIGN CAPITAL IN TURKISH SOCIALIST MOVEMENT (1950)

ABSTRACT

This study examines the discussion of foreign capital, which was carried out through American aid in two socialist publications, Nuhun Gemisi, and Gerçek published in 1950. The sides of the discussion are the journal "Nuhun Gemisi" which was supported by the Communist Party of Turkey and the newspaper "Gerçek" which was supported by the Socialist Party of Turkey. The polemic that was carried out through foreign capital by two socialist media organ is essentially the expression of two different views about realization of socialism in Turkey. This discussion is also important because it will help to be understood the fundamental approaches of Turkish Socialist Movement about transition to multiparty system in Turkey.

Keywords: Socialist Movement, Communist Party of Turkey, Socialist Party of Turkey, American Aid

¹ Bu Makale 2-4 Kasım 2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ASEAD 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

² İstanbul Gelişim Üniversitesi Yeni Medya Bölümü, erefe@gelisim.edu.tr

GİRİŞ

1950 yılı Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidarının sona erdiği ve 1945 yılında başlayan “demokrasiye geçiş süreci”nin ardından Demokrat Parti’nin (DP) iktidara geldiği yıldır. Çalışmanın kapsamı gereği nedenlerine değinmemekle birlikte Türkiye’de 2. Dünya Savaş’ı sonrasında, liberalleşme süreci olarak tanımlanabilecek çok-partili rejime geçiş döneminin doruk noktasını, CHP’nin 10 Mayıs 1946’da toplanan Olağanüstü Kurultayı temsil etmektedir.³ İsmet İnönü, kurultayın açılış konuşmasında, sınıfsal çıkarları gözeten partilerin kurulmasına yasa ile engel çıkarılmayacağını ifade edecektir.⁴ Sonuç olarak kurultayda İnönü’nün konuşmasına uygun olarak, sınıf esasına göre parti ve dernek kurma yasağının kaldırılması ve tek dereceli seçim sisteminin kabul edilmesi gibi oldukça önemli sonuçlar doğuracak kararlar alınmıştır.

Sınıf esasına göre parti ve dernek kurma yasağının kaldırılması ile birlikte o güne kadar yasadışı alanda siyaset yapan Türkiye Komünist Partisi’nin (TKP) yasal siyaset yapmasının önü de açılmış oluyordu. Gökhan Atılğan’a göre, Türkiye sosyalist hareketi, gerçekleştirilen bu “biçimsel” demokratik düzenlemelerin öze ilişkin olduğunu ve emekçi sınıflarla doğrudan ilişki kurabileceği yeni bir döneminin başlayacağını varsaydı. Bu düşüncenin sonuçları ise, iki sosyalist partinin kurulması, çok sayıda yayın organının çıkarılması, işçi sınıfı içinde güçlü bir sendikal hareketin örgütlenmesi oldu.⁵ Bununla birlikte, solu o güne kadar temsil eden TKP’nin merkez çizgisi dışında bir sol eğilimin açığa çıkması, bu dönemin en karakteristik özelliklerinden biridir. 1946 yılına gelindiğinde TKP içinde yaşanan ayrışmalar⁶ su yüzüne çıkıyor ve iki ayrı legal partinin kurulmasıyla somutlaşıyordu. İlk yasal sosyalist parti, TKP geleneği dışından olan Esat Adil Müstecaplıoğlu liderliğindeki Türkiye Sosyalist Partisi (TSP), 15 Mayıs 1946’da kuruldu.⁷ Kısa bir süre sonra, 20 Haziran 1946’da Dr. Şefik Hüsnü Değmer de Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi’ni kuracaktır.⁸

Bu iki parti de doğrudan ya da dolaylı olarak Türkiye Komünist Partisi’nin kadroları tarafından kurulmuştur. Çok partili yaşama geçişle birlikte sosyalist hareket içinde yaşanan bölünme, bütün bu dönem boyunca yürütülen örgütsel/politik faaliyeti etkileyecektir. Bahsi geçen yayın organları, 1945-1950 yılları arasında yaşanan bu “demokrasiye geçiş süreci”nde sol çizgiyi temsil eden bu iki farklı görüşün yayın organlarıdır.

³ Özgür Gökmen, “Çok-Partili Rejime Geçerken Sol: Türkiye Sosyalizminin Unutulmuş Partisi”, Toplum ve Bilim, Sayı 78, İstanbul, 1998, s.161

⁴ Yüksel Akkaya, “Türkiye’de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık-1”, Praksis, Sayı 5, 2002, s. 154

⁵ Gökhan Atılğan, Behice Boran Öğretim Üyesi, Siyasetçi, Kuramcı, 1. Basım, İstanbul: Yordam Kitap, s.95

⁶ TKP içinde 1929 yılından itibaren çeşitli gerekçelerle ayrışmalar yaşanmaktadır. 1946 yılında yaşanan bölünme, bu ayrışmaların doğrudan bir sonucu olmasa da bahsi geçen ayrışmalar 1946 yılında yaşanan bölünmede etkili olmuşlardır.

⁷ Gökmen, s. 172

⁸ Rasih Nuri İleri, Kırklı Yıllar-4 1947 TKP Davası, 1. Basım, İstanbul: Tüstav, 2004, s. 63

1. AMERİKANCİ ZAMANLAR

İkinci dünya savaşı sonrasında, uluslararası ölçekte yaşanan gelişmeler ve sermaye birikiminin ulaştığı aşama, ülke içi sınıfsal kompozisyonun farklılaşmasına bağlı olarak Türkiye’de de önemli bir dönüşüm yaşanmasına neden olmuştur.⁹

Dönemin sol yayınlarında sıkça eleştirilene konu olan 7 Eylül 1946 Kararları ve egemen sınıfların hem siyasal hem ekonomik anlamda Amerikan yörüngesine girme isteği ve Truman Doktrini ve Marshall Planı kapsamında verilen yardımlardan yararlanma çabası, bu dönemin köşe taşlarını oluşturmaktadır. ‘Amerikancı zamanlar’ olarak tanımlanabilecek 1946 sonrası süreçte iktidar, içeride komünist tehdit ile mücadele adı altında toplumsal/siyasal muhalefeti ezerken, dışarıda da komünizmle mücadeleye verilecek maddi yardımlardan pay almaya çalışmaktadır. Ancak Türkiye’yi bu yardımlar kapsamına sokmak için, Yunanistan’dakine benzer bir komünizm ve Sovyet tehdidi ‘icat’ edilmesi gerekmektedir. Çok partili sürecin sola kapalı olduğunu ilan eden 16 Aralık 1946 Operasyonu¹⁰ bu tehlikeyi icat etmeye yönelik bir girişimdir. Türkiye ekonomisinin, ABD’nin kurmakta olduğu uluslararası örgütlerin ölçütlerine entegre edilmesini amaçlayan 7 Eylül Kararları, o dönem oldukça güçlenen ticaret burjuvazi ve büyük toprak sahipleri için sermaye birikiminde yeni bir aşama, yoksul kesimler için ise satın alma gücünde radikal bir düşüş olarak sonuçlanmıştır.¹¹

Türkiye’nin ABD kampında yer almasıyla, ABD kökenli yatırım, yardım ve krediler büyük artış gösterdi ve ‘dış yardımsız kalkınmak imkansızdır’ anlayışı yerleşti. 1930’dan bu yana dış ticaret açığı vermeden ayakta duran bir ekonominin birdenbire dış açık vermeden yaşayamaz bir yapıya dönüşmesi, bu savaş sonrası konjonktür tarafından belirlenen bir dönüşümdür.¹²

1946 sonrasında bir diğer özelliği, siyasal iktidarın muhalefetten ‘komünist’ yaratma becerisidir. Barış Ünlü’nün, ‘tam bir cadı avı’ olarak tanımladığı bu sürecin etkileri dönemle sınırlı kalmamış ve 1960’lara kadar düşünce ve kültür hayatını etkilemiştir.¹³ Bu siyasi hava içerisinde hem iktidar hem de DP, 1946 sonrasında anti-komünizm konusunda hemfikirdir ve Amerikan yanlısı konumlarını ispatlamak için sol karşıtlığı konusunda bir tür yarışa girmişlerdir. Sol karşıtlığı sadece Meclis’te bulunan partilerin popülist politikalarında sınırlı kalmamış, şiddete yönelecek şekilde toplumsal zeminlerde de karşılık bulmuştur. Bu dönemde Markopaşa, Hür ve Zincirli Hürriyet gibi sosyalist yayınlar, yaratılan anti-sol hava içerisinde Tan Baskını benzeri şiddet eylemlerinin hedefi olacaklardır. Ayrıca DTCF’li öğretim üyeleri Behice Boran, Pertev Naili Boratav ve Niyazi Berkes’i hedef alan ve bu kadronun tasfiyesi ile sonuçlanacak gelişmeler de bu anti-sol hava içinde değerlendirilmelidir.¹⁴

⁹ Tolga Tören, Yeniden Yapılanan Dünya Ekonomisinde Marshall Planı ve Türkiye Uygulaması, 1. Basım, İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı, s.119

¹⁰ 16 Aralık 1946’da, çok partili yaşama geçişle birlikte sosyalistlerin kurduğu siyasi parti, sendika ve bütün yayın organları kapatılmıştır.

¹¹ Atılğan, s. 93-100

¹² Korkut Boratav, Türkiye İktisat Tarihi 1908-2002, İmge Kitabevi, 7. Baskı, Ankara, 2003, s. 94-97

¹³ Barış Ünlü, Bir Siyasal Düşünür Olarak Mehmet Ali Aybar, 1. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002, s. 78

¹⁴ Şehmuz Güzel, Türk Usulü Demokrasi, 1. Basım, Ankara: Doruk Yayınları, 1997 s. 95

16 Aralık 1946 tutuklamaları sonrasında birçok önemli ismi cezaevinde olan, tutuklanmayanların ise tekrar yeraltına indiği TKP, faaliyetlerine uzun süre ara vermek zorunda kalacaktır. Sendika ve yasal siyasi partilerin olmadığı bu ‘örgütsüzlük’ koşullarında, sosyalist faaliyetin tek mecrası çıkarılan gazete ve dergiler olmuştur. Bu yayınların önemli bir bölümü, TSP ile bir biçimiyle ilişkili olan ve TSP’nin yayın organlarında yazılar yazan kimseler tarafından çıkarılmıştır. TKP ise ancak 1949 yılında, Zeki Baştımar’ın çabaları sonucunda tekrar yayın çıkarabilecektir. Bu dönemin yayınlarının önemli bir bölümü, gerek Markopaşa’nın yarattığı etki gerekse doğrudan siyasi yayınlar çıkarmanın imkansızlıkları nedeniyle muhalefetlerini mizah üzerinden yürüteceklerdir.

2. İKİ FARKLI SOSYALİZM GÖRÜŞÜ

Yukarıda bahsedilen örgütsüzlük koşulları içinde Aziz Nesin tarafından yayınlanan Başdan dergisinin 28 Ocak 1948 tarihli 25. sayısında, ‘Türkiye’de Sosyalizm’ başlıklı makalede, Türkiye’de sosyalizmin nasıl gerçekleşeceğine dönük iki ayrı fikir olduğu söylenmektedir. Bunlardan birincisi *“tarihi ilerlemenin normal gidişine uyarak”* Türkiye’nin sosyalizme gideceğine ilişkin yaklaşımdır. Feodalizmin açığa çıkması, sonrasında burjuvazinin feodalizmi yıkması ve sonrasında kimi ülkelerde gerçekleşen sosyalist devrimler, *“zorunlu ekonomik ve toplumsal şartların”* doğal neticeleridir. Bu yaklaşıma göre, Türkiye’de de benzer bir süreç gerçekleşecek ve bu zorunlu şartlar nedeniyle sosyalizme gidilecektir. Ancak Türkiye, henüz burjuva demokratik devrimini tamamlamamıştır. Bu nedenle sosyalistlerin ve işçi sınıfının görevi burjuvaziyle ittifak yaparak bu devrimin tamamlanmasına yardımcı olmaktır. İkinci yaklaşım ise sosyalizmin gerçekleşmesinin, her zaman bu tarihsel bütünlük ve ilerleme içinde olmadığı ve kimi *“sosyal sıçramalarla”* burjuva demokratik devrim tamamlanmadan sosyalizme geçilebileceğidir. Bu iki yaklaşım da dünyada gerçekleşen kimi sosyalizm deneyimlerini kendileri açısından referans olarak gösterebilmektedir. Yazıda, bu görüşlere ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamakla birlikte bu tartışmanın sosyalist çevreler tarafından henüz tüketilmediği ve bir olgunlaşma yaşanmadığı belirtilmektedir. Ancak sosyalist çevrelerin bu tartışmayı sağlıklı olarak yürütebilecekleri herhangi bir platformun bulunmadığı da belirtilmiştir.¹⁵

Bu makale aynı zamanda, 1950 yılında Türkiye sosyalist hareketinin yaşayacağı ideolojik çatışmanın ve çalışmamızın konusu tartışmanın da habercisidir. Esas olarak, 1929’da başlayan ve 1946’da iki ayrı partinin kurulmasıyla somutlaşan bu çatışma, 1950’lerin başında Marshall Yardımları üzerinden yürütülen yabancı sermaye tartışmasıyla en şiddetli halini almıştır. Üstelik yazıda bahsi geçen bu iki görüşün kendi yayınlarına sahip olmamaları durumu, TKP’nin Nuhun Gemisi dergisini 2 Kasım 1949, TSP’nin ise Gerçek gazetesini 15 Şubat 1950 tarihinde yayınlamaya başlamasıyla ortadan kalkacak ve tartışma için gerekli zemin oluşmuş olacaktır.

¹⁵ “Türkiye’de Sosyalizm”, Başdan, Sayı 25, 28 Ocak 1948

Nuhun Gemisi TKP tarafından desteklenen bir mizah dergisidir. Levent Cantek, TKP'nin bir mizah dergisini desteklemesinin, Markopaşa'nın yarattığı etkinin gücü ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki mizah unsuru, Nuhun Gemisi'nde, Markopaşa kadar ağırlıklı kullanılmamakta ve gazete genellikle daha ciddi yazılardan oluşmaktadır. Nuhun Gemisi'nin üç önemli ismi, Mehmet Ali Aybar, Abidin Dino ve Zeki Baştımar'dır. Zeki Baştımar'ın, gazetenin TKP adına asıl yöneticisi olduğunu söylemek mümkündür. Abidin Dino, ileride görüleceği üzere Gerçek gazetesi ile yaşanacak polemikte kendi imzasıyla bir yazı yayınladığı için, derginin resmi olarak bilinen tek yazarıdır. Mehmet Ali Aybar ise dergide, 'Nuh' imzasıyla yayınlanan başyazıları yazmaktadır.¹⁶

Gerçek gazetesinin künyesinde ise, 'Kurucu ve Başmuharrir Esat Adil' ibaresi bulunmaktadır. Esat Adil'in yeğeni Orhan Müstecabi ise 'sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden' olarak görünmektedir. Gazetenin sloganı, 'Davamız: Demokrasi, İdealimiz. Sosyalizm, Rehberimiz: Milli Realite' şeklindedir. Sloganındaki 'milli realite' ibaresinin, hem Esat Adil'in hem de TSP'nin fikri eğilimlerinde önemli yer tutmaktadır. Gazetenin başlığı ise 'Haftalık sosyalist, siyasi gazete' şeklindedir.

3. YABANCI SERMAYE VE SOSYALİZM TARTIŞMASI

Bu iki yayın arasında polemik başlatan ilk yazı, Nuhun Gemisi'nde yayınlanan "*okudun mu yeni çıkmaya başlayan güya sosyalist bir gazete Sırer işçiler için faydalı işler yaptı diyor. 'Gerçek' söze ne denir*" şeklinde oldukça kısa bir yazıdır.¹⁷ Yazıda bahsedilen ve **Gerçek**'te yayımlanan makale, aslında Çalışma Bakanı Şemsettin Sırer'i grev hakkı üzerinden eleştirmektedir. Yazıda, Sırer'in, faşizmin en kuvvetli olduğu zamanlarda Almanya'da bulunduğu hatırlatılmakta ve sendikalar konusundaki görüşleri eleştirilmektedir. Ancak sonrasında Sırer için, "*kendisi iyi niyetlerinden şüphe edilmeyen devlet adamları arasında görmek isteyeceğimiz Sayın Şemsettin Sırer işçi mevzuatının gelişmesi yolunda gerçekten gayret sarf etmekte, işçi hukukunu zenginleştirmektedir. Şu halde grev hakkına karşı teşkil ettiği husumet cephesinin komutanlığı nasıl izah edilebilir*" denilmektedir.¹⁸

Bu yazı, Levent Cantek'in de belirttiği¹⁹ gibi aslında oldukça sakin bir üslupla yazılmış olan bir hükümet eleştirisidir. Nuhun Gemisi'nde, henüz Gerçek gazetesinin ilk sayısı yayınlanmışken ve biraz da zorlama olarak gazetenin eleştirilmesi, bu günden çok 1946'da başlayan sürece dönük yarım kalan bir hesaplaşmanın tamamlanması çabası olarak düşünülmelidir.

Gerçek gazetesi'nde bu eleştiri nedeniyle Nuhun Gemisi'ne verilen cevapta ise, "*bir mizah gazetesine: yaptığımız tahrif ve tahrik münafıkların ve faşistlerin marifetidir. Hakkınızda iyi niyetlerimiz vardı. Bizi hayal sukutuna uğrattınız çok yazık*" denilmektedir.²⁰

¹⁶ Levent Cantek, Şehre Göçen Eşek, 1. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001, s.95

¹⁷ "Gerçek", Nuhun Gemisi, Sayı 17, 22 Şubat 1950

¹⁸ "Grev Hakkı" Gerçek, Sayı1, 15 Şubat 1950

¹⁹ Cantek, s. 112

²⁰ "Açık Muharebe", Gerçek 1 Mart 1950 sayı 3

İmzasız yayınlanan bu kısa yazıyla birlikte Nuhun Gemisi'ne çok daha kapsamlı bir cevabı, Orhan Müstecabi aynı sayıda kaleme alacaktır. Müstecabi yazısına, Nuhun Gemisi'nin, Gerçek gazetesinde çıkan 'Grev' başlıklı yazıyı çarpıtıp, kendilerini Çalışma Bakanı'ni övmekle itham ettiğini söyleyerek başlamaktadır. Orhan Müstecabi, Nuhun Gemisi yazarlarının, *“olayları ve memleket davalarını realiteyle telif edemeklerini”* ve okuyuculara olaylar hakkında yanlış açıklamalar yaptıklarını söylemektedir. Orhan Müstecabi yazının devamında, Nuhun Gemisi'nde Amerikan yardımları konusunda bir okuyucu mektubuna²¹ verilen cevap üzerinden, bu konuyu gündeme getirmektedir. Nuhun Gemisi'ndeki yazıda, özellikle toprak ağalarına verilen traktörler nedeniyle, milyonlarca küçük üreticinin toprağını kaybedeceği ve yüzbinlerce Türk işçisinin Amerikan müdahalelerinden dolayı işsiz ve aç kalacağı belirtilmektedir. Orhan Müstecabi, bu yaklaşımın kendileri tarafından da kabul edildiğini belirtmekle birlikte, bunun bir felaket olduğunu düşünmenin *‘realiteyi kavrayamamak’* olduğunu ifade etmektedir. Orhan Müstecabi'ye göre, ülkenin sosyal ve iktisadi şartları, acı olmalarına rağmen tarihin diyalektik hareketinin zorunlu kıldığı ve önüne geçilmesi mümkün olmayan vakalardır.

Orhan Müstecabi'nin bu sözleri, tam olarak TSP çevresinin 1946'dan beri geliştirdiği sosyalizm teorisinin ifadesi ve iki politik cephe arasındaki farklılaşmanın esas sebebidir. Müstecabi yazısının devamında, sınıf mücadelesi açısından insanlığın dört aşamadan geçtiğini, Avrupa ve Amerika'nın, dördüncü aşama olan sosyalizme geçiş (Esat Adil'in de yazılarında sıkça belirttiği gibi) devresinde olduğunu belirtmektedir. Türkiye ve Çin gibi ülkeler ise feodal üretim tarzının hüküm sürdüğü üçüncü aşamayı temsil etmektedirler. Müstecabi'ye göre, *“tarihin kaideleri gereği”* sosyalizme geçiş ancak gelişmiş kapitalizm ve bu kapitalizmin sosyal düzende sınıflar arasında yaratacağı keskin zıtlaşmalar sonrasında mümkün olacaktır. Bu durumda Türkiyeli sosyalistlerin yapması gereken, realiteden ürkererek onları önlemeye çalışmak yerine, zorunlu olarak gerçekleşecek olan feodalizmin yıkılış sürecini ve kapitalist üretim sisteminin kuruluşunu hızlandırmak olmalıdır. Kapitalist üretim sistemi ise beraberinde zorunlu olarak bir burjuva demokrasisi üretmek durumunda kalacaktır. Ancak yerli sanayinin ve tekniğin içinde bulunduğu durum kapitalizmi hakim kılacak düzeyde değildir. Bu durumda Orhan Müstecabi, *“öyle ise ne diye Amerikan traktörü istemeyelim ve bunun memleketimizin içinde bulunduğu sosyal nizamda ancak ağalara tanınabilecek bir hak olduğunu tabi karşılamayalım”* diye sormaktadır. Yazıda son olarak, *“memleket realitelerini, göremeyen Nuhun Gemicilerine son sözümüz şudur. Amerikan emperyalizminin sömürücü vasıflarına karşı sizinle beraberiz fakat realiteleri subjektif olarak tahlil edip milli menfaatlere faydalı imkanları (Nispi tavizler pahasına olsa dahi) reddetmek tamamıyla apolitik ve anti-sosyalist bir harekettir”* denilmektedir.²²

²¹ “Nuh Cevaplıyor”, Nuhun Gemisi, 22 şubat 1950 sayı

²² Orhan Müstecabi, “Nuhun Gemicilerine Zaruri Bir Ders”, Gerçek, Sayı 3, 1 Mart 1950

Bu yazıyla birlikte, Gerçek gazetesinde Amerikan yardımları savunusu, daha açık bir politik çizgiye oturtulmakta ve sosyalizm tartışmalarıyla ilişkilendirilmektedir. Gazetenin aynı sayısında yer alan ve ‘İstismar Yerli Olursa Mesele Yok’ başlığını taşıyan yazı da bu çerçevede okunmalıdır. Yazıda, Nuhun Gemisi’nde çıkan ve yerli sermayenin, Amerikan sermayesi karşısında desteklenmesi gerektiğini savunan bir yazı²³ eleştirilmektedir. Yazıya göre, sermayenin yerli ve ya yabancı olması arasında bir fark yoktur ve sonuç olarak sermaye işçi sınıfını sömürmektedir. Bu yazı, Nuhun Gemisi tarafından Gerçek’e yöneltilen Amerikan sermayesi savunuculuğu suçlamasına karşı, Nuhun Gemisi’nin yerli sermayeyi savunduğunu söylemekle birlikte, gazetenin Amerikan sermayesini savunmasıyla, genel olarak sermayeye karşı olmasının bir çelişki oluşturmadığını da ifade etmektedir. Nitekim Gerçek gazetesi, Nuhun Gemisi’nin sahip olmadığı bir ‘sosyalist metod’ gereği ilerlemektedir.²⁴

Orhan Müstecabi diğer bir yazısında, yukarıda bahsedilen sosyalizm anlayışıyla ilgili görüşlerini derinleştirmektedir. Müstecabi’ye göre sosyalizme geçiş, sınıflar arasındaki tezatların çok keskinleştiği ve sınıf mücadelesinin bir teori olmaktan çıkıp, “*çalışan ve istismar edilen yoksul halk yığınları tarafından realitenin sert yumruğu altında şuurulu şekilde benimsendiği*” koşullarda mümkün olacaktır. Bu noktada Orhan Müstecabi, bahsedilen sürecin Amerika, İngiltere gibi ülkelerde “*iç kapitalizm*” eliyle yerine getirildiğini belirtmektedir. Ancak bazı ülkelerde, henüz feodal üretimin aşılmamış olması nedeniyle bu süreç, “*dış kapitalizmin*” yani emperyalizmin sömürücü hareketlerinin rolü ile mümkün olmuştur. Orhan Müstecabi, bu ülkelere örnek olarak Çin’i göstermektedir. Müstecabi’ye göre, Çin’in emperyalizm tarafından sömürülmesi sonucu, sınıf çelişkileri keskinleşmiş ve sınıf mücadelesi açığa çıkarak sosyalizm kurulmuştur. Ancak üretimin hala feodal etkinin altında olduğu Çin’de, Marksist görüşlü iktidar, kapitalist yollardan üretimi modernleştirmeye çalışarak –kapitalizme tarihi rolünü oynaratak- fedeolizmi tasfiye etme çabasına girişmiştir. Orhan Müstecabi, Rus Devrimi’nin de benzer bir politika izlediğini, NEP olarak adlandırılan ekonomi politikalarının esas olarak Rusya’da kapitalizmi geliştirmeye dönük uygulamalar olduğunu belirtmektedir. Müstecabi, Türkiye’de ise sınıf çatışması olduğu inkar edilmemekle birlikte, bu çatışmanın bilinçli bir işçi sınıfı yarattığını söylemenin gülünç olduğunu belirtmektedir. Ülkede sınıf bilinci yaratabilmek için ise tarımda modernleşme zaruridir. Müstecabi’ye göre, bu modernleşme Türkiye’nin mevcut koşullarında ancak “*köy ağası vasıtasıyla girebilecek teknik*” ile mümkün olacaktır. Müstecabi, bu sürecin sonunda işsiz kalacak köylüler için ise “*şehirlerde inkişaf ettireceği sanayi şubelerinde çalıştırılarak istismar edilmesine ve bugün memleketimizin içinde bulunduğu şartlar ve realiteler karşısında lafla mani olabilmenin imkansız olduğunu kabul ediyoruz*”²⁵ demektedir.

²³ “Vefat”, Nuhun Gemisi, 15 Şubat 1950, Sayı 16

²⁴ “İstismar Yerli Olursa Mesele Yok”, Gerçek, Sayı 3, 1 Mart 1950

²⁵ Orhan Müstecabi, “Davamız; Müspet ve Realisttir”, Gerçek, Sayı 4, 8 Mart 1950

Esat Adil'in Gerçek gazetesinde Amerikan yardımlarının amacının Türkiye'yi sömürmek olmadığını yazması ve bu sözlere Nuhun Gemisi'nde verilen cevapla, tartışma gerçek zeminine oturmuştur. Esat Adil yazısında bir taraftan Amerikan yardımlarına karşı çıkan solcuların gerekçelerini eleştirilmekte diğer yandan da yardımlar karşısında gazetenin aldığı pozisyonu açıklamaktadır. Yazıda, “*sözde sağların*” eski Rus düşmanlığını diriltmeye çalışırken, “*sözde solların*” ise “*Türk-Amerikan dostluğunun tehlikelerinden dem vurmakta*” olduğu ifade edilmektedir. Gerçek gazetesinin, bu iki “*sakat*” görüşün dışında olduğu belirtilerek, Atatürk döneminde gelişen Türk-Sovyet dostluğundan ve “*milli sermayemizin hala yıkamadığı ortaçağ istihsal sistemini Amerikan sermaye ve tekniği ile yıkmak*” amacıyla Amerika ile ilişkiler geliştirilmesinden yana olduğu söylenmektedir. Adil, “*Sovyet dostluğu bu millet için ne kadar faydalı ise siyasi maceralara yol açmayan, sömürücü gaye gütmeyen Amerikan sermaye ve tekniği de milli ekonomimizin ve istihsal sistemimizin gelişmesi bakımından o derece lüzumludur*” demektedir. Esat Adil'e göre Türkiye'nin içinde bulunduğu geri kalmış üretim sistemşnden ancak “*Amerikan traktörü*”nün yardımıyla çıkılabilecektir.²⁶

Nuhun Gemisi'nde bu yazıya verilen cevaba, Esat Adil'den “*eski aşınamız*” şeklinde söz edilerek başlanmış ve Adil'in dört yıl önceki gibi tam seçimler arifesinde ortaya çıktığı ve bu sefer iktidar partisinden açık şekilde milletvekilliği istediği söylenerek, 1946'daki TSP deneyimine de gönderme yapılmıştır. Yazıda, Adil'in yukarıda aktarılan sözleri için, “*hem sermaye olacak hem sömürücü olmayacak. Hem Amerikan sermayesi olacak hem siyasi maksatlar gütmeyecek ve bütün bu şartlar 1950 yılı Türkiye'sinde gerçekleşecek... Yaşa be gerçekçi sosyalist*” denilmektedir. Yazının devamında Amerika'nın emperyalist politikası özetlenmekte ve Esat Adil'e,

“şimdi soruyoruz biricik gerçekçi “sosyalist” bayımızdan Gerçekler bu merkezde iken Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımlarının siyasi maceralara yol açmamasını, sömürücü gayeler gütmemesini temenni etmek muhal ile uğraşmaktan, adeta güneşin batıdan doğmasını istemekten başka nedir? Ve yine soruyoruz “sosyalistimizden” kapitalist bir düzende, sermayenin sömürücü gayeler gütmemesi mümkün müdür?”

şeklinde sorulmaktadır. Devamında, Esat Adil'in “*ortaçağ istihsal sistemimizden Amerika sermayesi sayesinde kurtulacağız*” şeklindeki sözlerine karşılık, Amerika'nın Türkiye'nin bir tarım ülkesi olarak kalması için çaba sarf ettiği ve yardımların da ziraat ağırlıklı olduğu hatırlatılmaktadır. Ancak ziraat makinalarını kendisi üretmediği için Türkiye'nin bu yolla da kalkınması mümkün olmayacaktır. Yazının sonunda, “*Sözünü uzatmayalım, sizi biliriz Al mebusluğunu keyfine bak. Yazdığın safsatalara gelince: yaz istediğini “sosyalist” Müstecaplızadem Adil Esat bayım... ve nasıl olsa yollarımız ayırdır. Sen kendi gecende gidersin, biz de vatan hizmeti bildiğimiz yolda*” denilmektedir.²⁷

²⁶ Esat Adil, “Rus düşmanlığı, Amerikan Alehdarlığı”, Gerçek, Sayı 2, 22 Şubat 1950

²⁷ Nuh, “Nuh çarpıyor:a”, Nuhun Gemisi, Sayı 18, 1 Mart 1950

Yazıda kullanılan alaycı dil, Nuhun Gemisi'nde Esat Adil ile yürütülecek polemiklerde hakim olacak ve tartışma, –Esat Adil'in de sonradan yazacağı gibi- politik içeriğinin ötesine geçecek nitelikte kişiselleştirilecektir. Hatta Nuhun Gemisi'nde, Esat Adil'in muhatap alınarak cevap verilen yazıların bir bölümü, Orhan Müstecabi ve Mustafa Börklüce'nin kendi imzalarını açık olarak kullandıkları yazılardır. Bu duruma rağmen, Nuhun Gemisi'nde ki tüm yazılarda ısrarla Esat Adil muhatap alınmaya devam edilmiştir. Yani mesele, daha çok Esat Adil'le 1946'da yarım kalan hesaplaşmadır.

Bir sonraki sayıda cevap verilen yazı, Orhan Müstecabi'nin 1 Mart 1950'de yayınlanan ve yukarıda aktarılan “Nuhun Gemicilerine Zaruri Bir Ders” başlığını taşıyan yazısıdır. Nuhun Gemisi'nde bu yazıya verilen cevapta, yukarıda belirtildiği üzere Orhan Müstecabi değil Esat Adil muhatap alınmış ve “yillardır özlediği sayılabilecek kavuşmak ümidi ile iktidar partisine kasideler okuyarak yeniden sahneye çıkan Müstecabi Zade sosyalistlik iddiası ile Marshall Planı şakşakçılığını bağdaştırabilmek için öyle dehşetli laflar ediyor. Öyle acayip şeyler söylüyor ki her satırını okurken insan “Hoppala!” demekten kendini alamıyor” değerlendirmesi yapılmıştır. Yazının devamında, Amerikan yardımları sayesinde gelişecek kapitalizmin, Türkiye'de sosyalizmin kurulmasına yol açacağı iddiası alaycı bir dille eleştirilerek, Esat Adil'in bu fikri dayandırdığı tarihi materyalizm, diyalektik gibi kavramlarla yazısına bilimsel bir karakter vermeye çalıştığı ancak bu kavramlara dair bilgisinin, sadece kulaktan dolma olduğu belirtilmiştir. Marshall Planı'nın, Kurtuluş Savaşı'ndan 30 yıl sonra, Türkiye'yi tekrar bir sömürge haline getirmeyi amaçladığı belirtilmekte ve “Sana ufak bir öğüt. Kadı Müstecabi: kendini körler diyarında bir şaşkınlıkla farz etme ve bu memlekette fikir piyasasına senelerce evvel hesabı görüşmüş fikirleri yeni birer matahmiş gibi ileri sürenlerin ipliğini pazara çıkaracak olanların daima olduğunu unutma” şeklinde seslenilmektedir.²⁸

Nuhun Gemisi'nde, Esat Adil ile ilgili yazılarda kullanılan dilin, politik olmaktan uzaklaşıp giderek aşağılayıcı bir biçim alması üzerine Esat Adil tarafından yazıldığı alışıla gelmiş bir yazıda, “mizahın hususi imkanlarından faydalanarak şahsımıza karşı laubali tavırlarla iftiracı, kışkırtıcı laflar etti” denilerek, bu dergide Gerçek'e ilişkin yazıları yazan kişinin kimliğinin açıklanması talep edilmektedir. Nuhun Gemisi'ne oranla, çok daha yapıcı bir dil kullanılarak, “neyleyelim ki, şimdi muhatabımız, iyi niyetli genç dostlarımızın idealist gayretlerini temsil eden ve yaşamasını yayılmasını şiddetle kardeş bir gazetedir. Bu sebeptendir ki asıl provakatörün ortaya çıkmasını istiyoruz” denilmektedir. Aynı zamanda bir uyarı da yapılmaktadır; “Biz yetiştirmeye çalıştığımız ve gelişmesini şiddetle arzuladığımız genç ve idealist kadronun bu imzasız kundaklama neşriyat ile kirletilmesine imkan bırakmayacağız. Çünkü biz şuna kanaat getirdik ki, Nuhun Gemisi hüviyeti ve mazisi bizce malum olan bir maceraperestinin karanlık maksatlarına alet olmaktadır.”²⁹

Aynı sayıda Esat Adil oldukça sert bir TKP eleştirisi de kaleme almaktadır. Adil, Türkiye'nin son 30 yıllık sol hareketinin bilançosunu kendi kendini yemek, çürütmek ve hiç bir şeyin teşkilatlanmasına, yayılmasına ve kökleşmesine imkan vermemek olarak çıkarmaktadır.

²⁸ “Nuh çarpıyor:b”, Nuhun Gemisi, Sayı 19, 8 Mart 1950

²⁹ “Nuhun Gemisi'ndeki Kundakçıya Ortaya Çık ve Maskeni Çıkart”, Gerçek, Sayı 4, 8 Mart 1950

Adil, “*melun şebeke*” olarak nitelediği bu hareketin, kendisi dışındaki sosyal hareketleri baltaladığını, Marksist bir fikrin gelişmesinin önünde engel olduğunu yazmaktadır. Adil’e göre Türkiye’de sosyalist hareketin başarısız olmasının sebebi de bu şebekedir:

*“Türkiye’nin sosyal mücadele yolunu tıkayan ve her gelişmeyi baltalayan bu şebeke tasfiye edilmedikçe, bu memlekette ileri herhangi bir başarı elde etmenin, teşkilatlanmanın ve kadrolaşmanın kabil olmayacağına kanaat getirmiş bulunuyoruz. Bundan böyle; müfsit, bozguncu, kalpazan, milli ve beynelmilel realite düşmanı her türlü goşist faaliyete paydos!”*³⁰

Her ne kadar Nuhun Gemisi’nde yazılan yazıların tümü, doğrudan Esat Adil’i hedef alsada yazıların bir çoğunun, Orhan Müstecabi tarafından açık imzayla yayınladığını daha önce belirtmiştik. Nuhun Gemisi’nin yazılarında kullandığı alıcı dil, Orhan Müstecabi’nin de tepkisini çekmiştir. Müstecabi, kendilerine verilen cevaplarda herhangi bir politik eleştiri olmadığı halde, “*küfüre sayfalar tahsis eden bu Paşazadeden*” başka bir şey beklemiyorduk diyerek, bu kişiye anladığı dilden cevap verilmek zorunda kalındığını belirtmektedir. Nuhun Gemisi’ndeki yazılarda, sıkça Esat Adil’in –ve Orhan Müstecabinin- soyismi olan ‘Müstecabi’ ile dalga geçilmekte ve ‘zade’ eki, çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. Orhan Müstecabi’nin bu yazıda kullandığı ‘Paşazade’ lakabı, bu duruma bir tepki olarak okunabilir. Müstecabi, Nuhun Gemisi’nde sıkça eleştirilen Amerikan emperyalizminin, ‘Paşazade’ olarak tanımladığı Nuhun Gemisi yazarının da mensup olduğu, burjuva aileler eliyle yıllardır zaten Türk halkını sömürdüğünü söylemektedir. Müstecabi, Nuhun Gemisi’nde geliştirilen Amerikan sermayesi eleştirisinin, bir tür yerli sermaye savunuculuğuna dönüştüğünü ima etmektedir. Kendileri ise Amerikan emperyalizmi ile mücadele ettikleri kadar, bu yerli burjuvazinin istismarı ile de mücadeleyi zorunlu görmektedirler. Müstecabi’ye göre, Türkiye, emperyalizm ile mücadelesini milli mücadele döneminde tamamlamış bulunmaktadır. Müstecabi, Nuhun Gemisi’nde yerli burjuvazinin “*ileri*” olarak tanımlanmasına da tepki göstererek “*istismarın yerlisi yabancıdır olmaz*” demektedir. Müstecabi son olarak yazısında, “*o yazıların sahibi olarak konuşuyorum*” diyerek yazıların muhatabının Esat Adil değil kendisi olduğunu belirtmektedir.³¹

Orhan Müstecabi’nin bu uyarısına rağmen, 15 Mart 1950 tarihli Nuhun Gemisi’nde ‘Nuh Çarpıyor’ köşesi yine Orhan Müstecabi’nin kaleme aldığı bir yazıdan dolayı, Esat Adil’e verilen cevaptan oluşmaktadır. Yazının başında, Esat Adil’in bazıları imzasız bazıları da başka adlarla yazdığı belirtilerek, Orhan Müstecabi adıyla yazanın Esat Adil olduğu ima edilmektedir. Yazıda, Orhan Müstecabi’nin ‘Davamız Müspet ve Realisttir’ başlıklı yukarıda özetlenen yazısına cevap verilmektedir. Verilen cevapta, tarımda bahsedilen şekilde –yerli sanayinin üretmediği dışarıdan alınan teknoloji eliyle- yaşanacak sanayileşme sonucunda işsiz kalacak kesimin sadece topraksız köylüler olmadığı, aynı zamanda küçük ve orta ölçekli toprak sahipleri ve ortakçıların da işsiz kalarak şehirlere göç etmek zorunda kalacakları belirtilmektedir.

³⁰ Adiloğlu, “Artık Yeter”, Gerçek, Sayı 4, 8 Mart 1950

³¹ Orhan Müstecabi, “Nuh Çarpıldı”, Gerçek, Sayı 5, 22 Mart 1950

Bu kitlenin, bir tür ucuz iş gücü ordusu olarak –Orhan Müstecabi’nin belirttiği türden- yerli ve yabancı sanayicilerin ilgisini çekmesi olasıdır. Ancak yazıda, yabancı sermayenin sadece bu sebeplerle, ülkeye gelişmiş teknolojiye dayanan bir sanayi kurmasının boş bir beklenti olduğu belirtilmektedir. Yabancı sermaye, geri kalmış teknolojinin tercih edileceği ve sadece tarıma dayanan bir sanayileşme modeli uygulayacaktır. Tarımda yabancı eliyle sermayeleşmenin sonuçları ise geniş çaplı bir işsizlik ve yoksullaşma olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada Çin örneği verilerek, buradaki yabancı yatırımların, Çin sanayisine herhangi bir katkısı olmadığı hatırlatılmaktadır. Yazıya göre, yabancı sermaye tartışmaları, Amerikan emperyalizmine boyun eğen hakim çevrelerin, yerli sanayinin çöküşünü haklı göstermek ve işsiz kalan yüzbinlerce işçiyi avutmak için kullandıkları bir demagojiden ibarettir. Yazıda, Gerçek dergisinde sosyalizmin bir ön şartı olarak ele alınan ve ‘çelişkilerin keskinleşmesi’ olarak ifade edilen yaklaşım da eleştirilmekte ve Kurtuluş Savaşı sırasında “*sınıf tezatları bu günden daha mı keskindi? Bu gün Çin’de bizimkinden daha mı keskindir?*” şeklinde sorulmaktadır. Esat Adil için, “*sarıksız hoca eskiden beri olduğu gibi Türk halkının Türk işçisinin yabancı sermaye ve emperyalizm düşmanlığına ve savaş kabiliyetine inanmıyor bir, büyüklere ve dolayısıyla Amerikan emperyalizmine dehaletini “sosyalizm” kelimeleri altına saklamak istiyor iki*” denilmektedir. Ayrıca “*kendisini dev aynasında gören bu zavallı adam bakın ne yumurtlamış*”, “*Molla Müstecabi*” gibi Esat Adil’i hedef alan aşağılayıcı nitelermeler kullanılmaya devam edilmiştir.³²

Esat Adil, tartışmanın kendisi üzerinden kişiselleştirilmesine ve kullanılan dile tepkisini giderek daha yüksek bir tondan dile getirecektir. Adil, “*şımarık, cahil ve küstah bir şebekenin*” dört haftadır Gerçek gazetesine saldırdığını belirterek, asıl amacın “*sosyalizm tefekkürünün baltalanmak*” ve “*tahrif, iftira, yalan tezvir ve türlü bayağılık*” ile Gerçek gazetesinin prestijini kırmak olduğunu söylemektedir. Adil’e göre, Nuhun Gemisi’nde kendisine saldıranlar, “*bir sahte faşist, bir sahte marksist, bir sahte nasyonalisttir*” ve bu kişiler bir kaç yamak ile birlikte, Nuhun Gemisi’nde “*fikir ve politika soytarılığı*” yaparak geçinmektedirler. Adil yazısında, kendisi hakkında kullanılan kişisel ifadeler (Amerikancılık, mollalık, kadılık, sahte peygamberlik, zindancıbaşılık, halk partisine delalet) de tepki göstermektedir:

“Açık mücadele namuslu ve dürüst insanların sanatıdır. Sizin sanatınız ise ya duvar arkasına gizlenip ya kulübenize saklanıp havlamaktan ibarettir. Halbuki siz taşlanıp susturulmaya bile değmezsiniz. İşte sizin müstehak olduğunuz mukabele ve muamele. Herhalde bu cevabım sizin karanlık ve mazoşist arınızı tatmin etmiştir. Okuyucularıma: yukarıdaki yazı muhatapların gazetesine yakışır. Bizzarur burada neşredildi. Hepinizden özür dileriz.”³³

Esat Adil’in bu yazısı ile birlikte, Gerçek gazetesinde doğrudan Nuhun Gemisi’ni muhatap alan yazılara son verilmektedir. Gazetenin, sekizinci sayısında ise, “*gazetemiz aleyhinde yürütülen küfürbaz neşriyata karşı verilmesi gereken son cevabı 6. sayımızda vermiş bulunuyoruz. Okuyucularımız bundan böyle bu gibi şahısların soytarılıkları ile meşgul etmemeğe karar verdik küfürü fikre tercih etmiş olanların hesabını kanun görür*” denilmektedir.

³² “Nuh Çarpıyor:c”, Nuhun Gemisi, Sayı 20, 15 Mart 1950

³³ Esat Adil, “Müstehak Olduğunuz Cevap”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950

Yazıda, böyle bir tavır alınmasının nedeni olarak ise Nuhun Gemisi'nin, teorik bir yazıyı tarif etmek gibi *“haysiyetsizce”* bir yöntem izlediği ve bu şekilde bir tartışma yürütmenin mümkün olmamasıdır: *“Gerçekçiler” otuz yıldır işlenmiş hataların tekrarlanmasını önlemenin ve realite düşmanlarıyla; sosyalizm hainlerinin tasfiyesi işinin ancak müspet fikir ve aksiyonla olacağına inanırlar.*³⁴

Esat Adil de Nuhun Gemisi'nin bir mizah gazetesi olmasının, gazetenin kendisine dönük yazılarda kullandığı dili haklı gösteremeyeceğini belirtmektedir. Mizah gazeteleri hakkında, *“Halkı, memleket meseleleri karşısında laübaliliğe alıştıran bu mizah gazetelerini çıkartanlar akıllarınca büyük işler yaptıkları iddiasındadırlar”* değerlendirmesini yapan Esat Adil, bu gazeteleri çıkaranların sosyal mücadelelerin mizah yolu ile kazanılmayacağını bilecek kadar zeki olduklarını, ancak hedeflerinin *“asfalttan gitmek ve para kazanmak”* olduğunu söylemektedir. Adil, mizahın bir sanat olduğunu ve her sanat gibi değerli olduğunu belirttikten sonra, dünyanın hiç bir yerinde mizahın, *“tek başına sosyal mücadelenin aracı olarak kullanılmadığını”* söyleyerek bir bakıma TKP'nin bu dönemdeki etkisizliğine de gönderme yapmaktadır.³⁵

Gerçek gazetesinde Amerikan yardımları meselesi, Marksizmin bir tahliline ve sosyalizmin Türkiye'de nasıl iktidar olabileceğine ilişkin bir ideolojik yaklaşım üzerine temellendirilmektedir. Orhan Müstecabi dışında, bu tartışmayı teorik bir zemine oturtanlardan birisi de TSP çevresinin önemli isimlerinden Mustafa Börklüce'dir. Börklüce yazısına, *“sahte marksçılar ve goşistler; her hangi bir memleketin Spesifik nazarı itibarını dikkate almadan yani bekaye pürüzlerinin temizlenme seyrini görmeyip, onun tekamül zaruretini kavrayamayanlardır”* şeklinde başlamakta ve yazısının muhatabını ilan etmektedir. Börklüce'ye göre Marks, bir toplumsal sistemin kendisini önceleyen sistemden kesin bir şekilde ayrılmadığını, iç içe karşılıklı tezatlar içererek var olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durumda, kapitalist sistemde hakim olan sermaye sınıfının arkasında, feodalizmden kalma derebeylik kırıntıları ve usulü bulunmaktadır. Börklüce'ye göre bu realiteyi görmeyen *“sahte Marksçılar”*, sadece hisleriyle hareket etmekte ve dürüst yolda ilerleyen insanların faaliyetini bastırmaya çalışmaktadırlar.³⁶ Mustafa Börklüce'nin yazısında, TKP çevresi için kullandığı ifadelerden (sahte Marksçı, goşist) anlaşılacağı üzere, tartışma Gerçek gazetesi açısından Amerikan yardımları meselesi olmaktan çıkarak, TKP eleştirisine dönüşmüştür ve TKP sahte Marksçılıkla, ülkedeki toplumsal hareketlerin önünde engel olmakla ve 'goşistlik'le eleştirilmektedir.

Nitekim Orhan Müteçabi de *“sıçrayıcı solcular”* olarak tanımladığı TKP çevresinin, Marshall Planı'nı tamamıyla yanlış şekilde değerlendirdiğini ve *“bu zavallıların”* Marksizm'i, *“donmuş fikirler içinde bir bilim”* zannetiklerini ifade etmektedir. Orhan Müstecabi'ye göre, Amerikan emperyalizminin güncel siyaseti, iktisadi bir yayılmadan ziyade siyasi bir genişleme temelinde şekillenmektedir.

³⁴ “Okuyucularımızla Kısa Bir Hasbıhal”, Gerçek, Sayı 8 12 Nisan 1950

³⁵ Esat Adil, “Mizah Modası”, Gerçek, Sayı 11, 3 Mayıs 1950

³⁶ Mustafa Börklüce, “Realite Düşmanları”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950

Bu noktada, Avrupa ve özellikle Fransa’da sosyalistlerin Marshall Planı’na karşı çıkmalarının temelinde ülkeye giren Amerikan malları değil, –TSP’nin Amerikan yardımları savunusuna uygun olarak- yardımlar bahanesiyle siyasi bağımsızlıklarının ortadan kalkması endişesi yatmaktadır. Müstecabi, Marshall Planı’nı; “...*Yani iktisadi bakımdan bir sömürmeden ziyade; keçiboynuzu kabilinden bir siyasi hegemonya kurma hülyasıdır*” sözleriyle tanımlamaktadır. Orhan Müstecabi yazısında son olarak, TKP’nin Marksimm’i yorumlayışını eleştirmektedir:

“...son zamanlarda memleketimizde bazı solcular arasında bir sıçrama modası aldı yürüdü. Kendileri gibi hayal peşinde koşmayanları gerilikle vasıflandıran bu zavallı cahiller, eğer Marksizmin; keyfi bir değişme olan sıçramayı ancak kemmi değişmelerin hazırladığı bir olay olarak vasıflandırdığını ve iktisadi anlamda sıçrama yababilmek için bu kemmi değişmeleri hızlandırmaktan başka çare olmadığını, sosyal sıçramanın ise gene bu kemmi değişme şartlarına tabi bulunduğunu kabul ettiğini bilselerdi, belki Marksisi da sıçrayıp atlamağa kalkarlardı. Cahil kaldıkları isabet olmuş.”³⁷

Esat Adil’in yukarıda aktarılan isyanına ve Gerçek gazetesinin polemigi devam ettirmeyeceğini açıklamasına rağmen Nuhun Gemisi, tartışmanın dilini giderek sertleştirmektedir. Derginin 23. sayısında, Esat Adil’e yönelik, “*Nuh Dedenin sillesine dayanamayıp sersemleyen Kadı Müstecabi bir hafta kadar kalafata çekildikten sonra yazı piyasasında yeniden görüldü. Hem de nasıl? Birden ipini koparmış bir mahluk gibi hurlayıp soluyarak; gözleri yuvalarından fırlamış, ağzı köpük saçarak ana avrat iman söverek*” denilmektedir.³⁸

Derginin 26. sayısında da polemik devam ettirilmiş ve “*30 sene evvel yüzbinlerce Türk’ün kanı pahasına memleketten kovulan yabancı sermaye emperyalizmin ta kendisidir*” denilerek, emperyalizmin sermaye genişlemesine ihtiyaç duyduğu ve yabancı sermaye transferlerinin bu bağlamda ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Marshall Planı ile Türkiye üzerinde geliştirilen hammaddenin ucuza alınması, eski teknolojinin satılması, ekonomi politikalarına müdahale gibi uygulamalar, bahsedilen emperyalist politikaların doğrudan sonuçlarıdır. Yazıda sermayenin genişleme ihtiyacının ise emperyalizmin savaş siyaseti ile karşılanacağı belirtilmektedir. Örneğin krom üretimine Marshall yardımlardan fon ayrılması, Amerikan silah sanayinin ihtiyacı üzerine planlanmıştır. Esat Adil, artık emperyalist savaşın bir taraftarı olarak da suçlanmaktadır ve “*kendisine sosyalist süsü veren bir Türk’ün emperyalist yabancı sermayesini iştahlandırmaktan bahsetmesi düpedüz harbi çıkarmak isteyenlerin işini kolaylaştırmaktır*” denilmektedir.³⁹

Derginin 26. sayısıyla birlikte, Gerçek gazetesi ile yürütülen polemik sona erecektir. Ancak belirtmek gerekir ki bu durum, Nuhun Gemisi’nin bir tercihi değil, özellikle tartışmada kullanılan dil nedeniyle Esat Adil’in, artık bu dergiye cevap vermeyeceğini Gerçek gazetesinde ilan etmesiyle ilgilidir.

³⁷ Orhan Müstecabi, “Marshall Planı”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950

³⁸ “Nuh Çarpıyor:d”, Nuhun Gemisi, Sayı 23, 5 Nisan 1950

³⁹ “Nuh :arpıyor:e”, Nuhun Gemisi, Sayı 26, 26 Nisan 1950

Gerçek Gazetesi 24 Mayıs, Nuhun Gemisi ise 31 Mayıs 1950 tarihinde yayın hayatlarına son vermişlerdir. Bu yayınların kapanması çok partili yaşama geçiş sürecinde alışılan şekilde iktidar tarafından gerçekleştirilmemiş, yayınlar kendiliğinden kapanmıştır. Bu durum kuşkusuz 14 Mayıs 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ve yeni bir dönemin başlaması ile ilgilidir. Bu yeni dönemden hem TKP'nin hem de TSP'nin farklı beklentileri bulunmaktadır.

SONUÇ

Sosyalist hareket açısından, çok partili hayat geçiş dönemini karakterize eden en önemli durum, Türkiye Komünist Partisi'nin, Cumhuriyet döneminde ilk defa yasal zeminde siyaset yapma olanağını bulması ve bu yasallaşma ile birlikte harekette yaşanan bölünmedir. Bu bölünmenin önemli nedenlerinden birisi olan ve özetlemeye çalıştığımız yabancı sermaye üzerinden yürütülen tartışma esas itibarıyla Türkiye'de sosyalizmin nasıl gerçekleşeceğine ilişkindir. Aynı zamanda çok partili rejime geçişle birlikte artık kurumsal bir yapı olarak açığa çıkan ve DP'de somutlaşan burjuvaziye ilişkin yaklaşımın ne olması gerektiği sorusunu da içermektedir.

Tartışma, evrensel Marksist değerleri kendisine referans alan bir gelenek (TKP) ile sosyalizmi milli bir mesele olarak ele alan ve burjuva demokratik devrimini zorunlu bir aşama olarak kabul ederek, Amerikan yardımlarını olumlu bir gelişme olarak kabul eden (TSP) iki ideolojik kamp arasında gerçekleşmiştir. Türkiye Komünist Partisi DP'nin iktidara gelmesinden hemen sonra gerçekleştirilen 1951 Tevkifatı ile uzun süre siyaset yapma şansı bulamayacaktır. TSP ve Esat Adil ise, DP'nin iktidara gelmesini Türkiye'de sosyalizmin gerçekleşmesinin bir aşaması olarak değerlendirmiş, işçi sınıfının hızla güçlenerek sosyalizmi kuracağı beklentisine girmiştir. Ancak bu beklenti gerçekleşmeyecek ve TSP de DP iktidarında kapatılacaktır.

Bu tartışmanın Türkiye sosyalist hareketinin bir sonraki dönemde örgütsel/politik konumlanışına ve özellikle 1960 sonrası gelişimine önemli etkileri bulunmaktadır. Türkiye sosyalist hareketinin yürüttüğü tartışmalar bu dönemin bütünlüklü şekilde anlaşılabilmesi çabalarına da önemli katkı yapacaktır.

KAYNAKÇA

- “Açık Muharebe”, Gerçek, Sayı 31 Mart 1950
- Esat Adil, “Mizah Modası”, **Gerçek**, Sayı 11, 3 Mayıs 1950
- “Müstehak Olduğunuz Cevap”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950
- “Rus Düşmanlığı, Amerikan Alehdarlığı”, **Gerçek**, Sayı 2, 22 Şubat 1950
- Adiloğlu, “Artık Yeter”, Gerçek, Sayı 4, 8 Mart 1950
- Akkaya Yüksel, “Türkiye’de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık-1”, Praksis, Sayı 5, 2002
- Atılgan Gökhan, Behice Boran Öğretim Üyesi, Siyasetçi, Kuramcı, 1. Basım, İstanbul: Yordam Kitap
- Boratav Korkut, Türkiye İktisat Tarihi 1908-2002, İmge Kitabevi, 7. Baskı, Ankara, 2003
- Börklüce Mustafa, “Realite Düşmanları”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950
- Cantek Levent, Şehre Göçen Eşek, 1. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001
- “Gerçek”, Nuhun Gemisi, Sayı 17, 22 Şubat 1950
- “Grev Hakkı” **Gerçek**, Sayı1, 15 Şubat 1950
- Güzel Şehmuz, Türk Usulü Demokrasi, 1. Basım, Ankara: Doruk Yayınları, 1997
- Gökmen Özgür, “Çok-Partili Rejime Geçerken Sol: Türkiye Sosyalizminin Unutulmuş Partisi”, Toplum ve Bilim, Sayı 78, İstanbul, 1998
- İleri Rasih Nuri, Kırklı Yıllar-4 1947 TKP Davası, 1. Basım, İstanbul: Tüstav, 2004
- “İstismar Yerli Olursa Mesele Yok”, Gerçek, Sayı 3, 1 Mart 1950
- Tören Tolga, Yeniden Yapılanan Dünya Ekonomisinde Marshall Planı ve Türkiye Uygulaması, 1. Basım, İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı
- Müstecabi Orhan, “Nuhun Gemicilerine Zaruri Bir Ders”, Gerçek, Sayı 3, 1 Mart 1950
-, “Nuh Çarpıldı”, Gerçek, Sayı 5, 22 Mart 1950
-“Marshall Planı”, Gerçek, Sayı 6, 29 Mart 1950
-“Davamız; Müspet ve Realisttir”, **Gerçek**, Sayı 4, 8 Mart 1950
- “Nuh Cevaplıyor”, Nuhun Gemisi, Sayı, 22 Şubat 1950
- “Nuh Çarpıyor:a”, Nuhun Gemisi, Sayı 18, 1 Mart 1950
- “Nuh Çarpıyor:b”, Nuhun Gemisi, Sayı 19, 8 Mart 1950
- “Nuh Çarpıyor:c”, Nuhun Gemisi, Sayı 20, 15 Mart 1950
- “Nuh Çarpıyor:d”, Nuhun Gemisi, Sayı 23, 5 Nisan 1950

“Nuh Çarpıyor:e”, Nuhun Gemisi, Sayı 26, 26 Nisan 1950

“Nuhun Gemisi’ndeki Kundakçıya Ortaya Çık ve Maskeni Çıkart”, Gerçek, Sayı 4, 8 Mart 1950

“Okuyucularımızla Kısa Bir Hasbıhal”, Gerçek, Sayı 8 12 Nisan 1950

“Türkiye’de Sosyalizm”, Başdan, Sayı 25, 28 Ocak 1948

Ünlü Barış, Bir Siyasal Düşünür Olarak Mehmet Ali Aybar, 1. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002

“Vefat”, Nuhun Gemisi, Sayı 16, 15 Şubat 1950